herpy

LACERTIDER

Red Tegu

Salvator rufescens

Salvator rufescens är den kraftigast byggda tegun: en dagaktiv, grävande ödla från torra Chaco och västra Argentina, Paraguay och Bolivia, som blir rödare med åldern. Hanarna blir upp till 140 cm. Arten behöver ett specialbyggt terrarium på minst 300 × 150 × 150 cm, ett djupt grävsubstrat, kraftig värme och UVB, och den lever 15-20 år.

Familj: Teiidae Tidigare namn: *Tupinambis rufescens*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**80-140 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**15-20 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Marklevande och grävande**
Biotop	**Halvöken och torrskog**
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**300 × 150 × 150 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**24-35 °C**
Värmeplats	**52-57 °C**
Temperatur, natt	**20-23 °C**
Luftfuktighet	**70-80 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Nödvändigt** Fergusonzon 3
Vintervila	**15-20 °C** 17-22 veckor
Föda	**Insekter, frukt, växter, ryggradsdjur och maskar/sniglar**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**24-36 mån.**
Kullstorlek	**15-35 ägg**
Kullar per år	**1**
Inkubation	**40-75 dagar** vid 29-30 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Salvator rufescens är en kraftig tegu med brett huvud, tung kropp och en lång, rund svans. Den är den kraftigast byggda av tegurna. Namnet *rufescens* kommer av latinets rufescere, att bli rödaktig, och syftar på färgen. Nykläckta ungar är brunaktiga till grönaktiga med svarta tvärband och flera avbrutna vita ränder längs kroppen och har nästan ingen röd färg. Den röda färgen kommer med åldern och är som regel kraftigast hos hanarna.

Honorna blir upp till omkring 90 cm inklusive svans. Hanarna blir betydligt större, upp till 140 cm och omkring 60 cm från nos till kloak, och får stora kinder eftersom käkmusklerna växer. Arten växer snabbt och är könsmogen efter 2-3 år.

S. rufescens är nära släkt med *Salvator merianae*, och de två arterna korsar sig naturligt i en stabil hybridzon i centrala Argentina, där utbredningsområdena möts. Den liknar också *Salvator duseni*. Arten fördes tidigare som *Tupinambis rufescens*.

Den är en intelligent ödla som kan tränas och lär sig känna sin skötare, men den är fortfarande ett vilt djur och inte ett sällskapsdjur: den biter, rivs och slår med svansen när den är rädd. Ett vuxet djur kräver ett terrarium lika stort som ett litet rum, en kost som kostar mycket och 15-20 års skötsel.

Utbredning och livsmiljö

Salvator rufescens lever i västra och norra Argentina (bland annat Chaco, La Rioja, San Juan, Mendoza, Córdoba, San Luis och La Pampa), i Paraguay och i Bolivia (Beni, Santa Cruz och Tarija). Typlokalen är Mendoza. Arten finns inte i Brasilien; den äldre uppgiften från Paraná är avfärdad. Hybridzonen med *Salvator merianae* ligger i övergången mellan torra Chaco och Espinal i centrala Argentina.

> **Naturlig utbredning:** Argentina, Paraguay och Bolivia.

LIVSMILJÖ

Salvator rufescens lever i torra Chaco med tornig torrskog och snår och i torra, buskbevuxna områden längre mot sydväst, där klimatet är tempererat med varma somrar och kalla vintrar. Arten är dagaktiv och bor i hålor som den själv gräver, och den gräver också utanför dvalan.

Under vintern gräver djuret ner sig och är i stort sett inaktivt under de kallaste perioderna; i vissa områden varar dvalan upp till sju månader. Temperaturen i hålan är inte dokumenterad för arten. Fortplantningen ligger i den sydamerikanska våren och försommaren, från oktober till december, och honorna lägger en kull per år.

Arten är opportunistisk och äter både djur och växter: insekter och andra leddjur, gnagare, fåglar och fågelägg, ödlor, fisk, kadaver, frukt och frön.

Skötsel

TERRARIET

Det finns bara lite specifik kunskap om skötseln av *Salvator rufescens*. Arten har ungefär samma storlek och levnadssätt som *Salvator merianae*, och skötseln är densamma; siffrorna för terrarium, temperatur, fuktighet och ljus är gemensamma för de argentinska tegurna och inte uppmätta specifikt för arten.

En vuxen hane behöver ett terrarium på minst 300 × 150 × 150 cm (längd × bredd × höjd) och en vuxen hona minst 240 × 120 × 120 cm. Så stora terrarier måste byggas eller beställas särskilt. Större är bättre.

Djuret gräver också utanför dvalan, så botten är den viktigaste delen av inredningen. Ge ett djupt lager, gärna 30-60 cm, åtminstone i ena änden. En blandning av ca 40 % gödningsfri trädgårdsjord, 40 % kokosfibrer och 20 % sandlådesand med ett lager löv ovanpå håller kvar fukten och är bra att gräva i. Undvik torr sand, krukjord med tillsatser och spån av tall och gran. Byt hela botten minst varje kvartal.

Terrariet ska ha frontöppning och nät i taket, och alla lampor ska sitta fast och vara skyddade, eftersom tegur välter dem. Luckan ska kunna låsas. Ställ in en stor, låg vattenskål och byt vattnet dagligen, eftersom djuret drar ner bottensubstrat i det och lämnar spillning. Ge dessutom en gömlåda med fuktig sphagnum och flera torra gömställen.

Djuret hålls ensamt. Två djur kan hållas tillsammans i ett terrarium som är dubbelt så stort, men det är inte säkert att det fungerar. En hane och en hona hålls inte tillsammans utanför parningstiden, och små djur hålls inte tillsammans med stora.

TEMPERATUR

Solplatsen ska ha en yttemperatur på 52-57 °C, mätt med en infraröd termometer. Den varma sidan är 32-35 °C och den svala sidan 24-29 °C, och på natten stängs ljus och värme av, så att temperaturen sjunker till 20-23 °C. Använd halogenspotlights eller glödlampor, flera tätt tillsammans, så att ett vuxet djur värms jämnt över hela kroppen. Keramiska värmare och värmemattor är för svaga för solplatsen.

Salvator rufescens kommer från ett område med kalla vintrar och är anpassad till en lång dvala. Vintervila är ändå frivillig i fångenskap. Ett friskt djur kan hållas aktivt och matat hela året, och det är det rätta för ungar under det första året, nyförvärvade djur, underviktiga djur och alla djur vars hälsa är osäker.

Vill man ge vintervila gäller reglerna i temat om vintervila: bara friska djur i god kondition, en nedtrappning under flera veckor och en tom tarm innan temperaturen sänks. Temats fastetider gäller djur upp till 3 kg; för tegur på flera kilo finns ingen fastställd regel, så fastan bör vara minst en månad, och temperaturen hålls över 13 °C medan tarmen töms. Håll därefter 15-20 °C med ett djupt, fuktigt grävlager och tillgång till dricksvatten. Vilan varar 4-5 månader. Temperatur och varaktighet är lånade från *Salvator merianae*; i naturen varar dvalan hos *S. rufescens* upp till sju månader. Väg djuret före och under vilan och avbryt den vid tydlig viktminskning eller tecken på sjukdom. Vid uppvaknandet höjs temperaturen och ljuset gradvis under några dagar, vatten ges först, och föda erbjuds när djuret är aktivt och varmt.

Läs mer: Värme och temperatur Läs mer: Vintervila och årstider

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska vara 70-80 %, som för de andra argentinska tegurna. Håll botten fuktig, men inte gyttjig, genom att vattna den varje vecka, och duscha dagligen. Arten kommer från ett torrare område än *Salvator merianae*, så den varma änden ska vara torr och luftig, medan gömlådan med fuktig sphagnum (90-100 %) och den djupa, fuktiga botten ger de fuktiga platserna. Mät med två hygrometrar, en i varje ände. Djuret ska alltid ha färskt dricksvatten.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Salvator rufescens är dagaktiv och behöver starkt ljus och UVB 12-14 timmar om dagen. Utöver värmelamporna ska terrariet ha kraftigt dagsljus, och direkt sol i en säkrad utomhusbur är ett bra komplement när vädret tillåter.

Tegurna hör till Ferguson-zon 3. Använd ett T5 HO-rör på 10-14 % i en armatur med reflektor över solplatsen, så att röret täcker omkring hälften av terrariets längd. Målet är ett UV-index på 3-4 på solplatsen och lägre på andra ställen. Utan nät är avståndet mellan rör och rygg typiskt 43-55 cm beroende på röret; nät tar en del av UVB-strålningen, och då ska avståndet vara kortare. Rören förlorar effekt och byts enligt tillverkarens anvisning.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Salvator rufescens är allätare med tonvikt på animalisk föda. Ungar och djur som vuxit upp i fångenskap kan vara kräsna och föredrar ofta kött. Kosten följer samma regler som för *Salvator merianae*: omkring 60 % animalisk föda, 30 % grönsaker och 10 % frukt för vuxna och omkring 90 % animalisk föda, mest insekter, och 10 % grönt för ungar. Frukt ges sparsamt, eftersom djuret lätt blir fett.

Ungar upp till 6 månader matas 5 gånger i veckan, 7-12 månader 4 gånger, 1-2 år 3 gånger och vuxna 2 gånger i veckan. Portionen är ungefär lika stor som djurets skalle, och hela bytesdjur ska vara något mindre än skallen.

Ge kackerlackor, syrsor, gräshoppor, mjölmask, daggmaskar och snäckor, kycklingar, vaktlar, möss, råttor, köttfärs med kalcium, hel fisk och räkor. Hela bytesdjur är bättre än kött, eftersom de innehåller kalcium. Köttfärs och insekter pudras med kalcium och multivitamin. Ägg och fisk ges kokta: rå äggvita innehåller avidin, som hindrar upptaget av biotin, och en del fiskar innehåller tiaminas, som bryter ner vitamin B1. Grönt är maskros, grönkål och andra kålsorter, morot, squash och pumpa. Ge aldrig avokado, lök, spenat, sallat, broccoli eller aubergine.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Salvator rufescens har rykte om sig att vara lugn och relativt tam och kan tränas. Tamheten kommer inte av sig själv: djuret ska hanteras lugnt och regelbundet från ung ålder, och ungar är skygga. Låt dem vänja sig vid din hand, närma dig från sidan och inte plötsligt ovanifrån, och rör vid dem medan de äter, så att de lär sig skillnaden mellan hand och föda.

Liksom andra tegur går unga djur på 45-75 cm igenom en period på några månader då de är försvarsberedda och hetsiga. Ge ro och utrymme, och använd kraftiga handskar om djuret ska hanteras. Ett vuxet djur har ett kraftigt bett, vassa klor och en svans som slår som en piska. Djuret gräver och utforskar och behöver variation i terrariet. Tvätta händerna efter kontakt med djuret och terrariet, eftersom *Salmonella* är vanligt hos kräldjur.

Läs mer: Karantän och hygien

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanarna är betydligt större än honorna och får stora kinder; käkmusklerna växer ytterligare under parningstiden. Arten är könsmogen efter 2-3 år. Honor bör vara fullvuxna och i god kondition innan de sätts i avel.

PARNING

I naturen parar sig djuren på våren efter dvalan; i Argentina ligger fortplantningstiden från oktober till december. Honan lägger en kull per år. I fångenskap hålls hanen och honan åtskilda utanför parningstiden och sätts ihop under uppsikt när de har vaknat och ätit igen. Detaljer om parningen i fångenskap är inte dokumenterade.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger en kull per år på 15-35 ägg, i genomsnitt omkring 21. Hur boet byggs är inte dokumenterat för arten; hos *Salvator merianae* läggs äggen i ett bo av torrt gräs, kvistar och blad i marken. Ge honan ett djupt, fuktigt grävlager, torrt bomaterial och ro.

INKUBATION

Kläcktid och temperatur är inte dokumenterade för arten, så siffrorna är lånade från *Salvator merianae*. Äggen kläcks efter 40-75 dagar, och en stabil temperatur omkring 29 °C ger flest kläckta ägg och de största ungarna.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna mäter omkring 8 cm från nos till kloak när de kläcks. De växer mycket snabbt och behöver insekter och små bytesdjur, kalcium, UVB och rikligt med värme. Håll dem åtskilda efter storlek, eftersom stora djur kan äta små. Ungar hålls aktiva och matade genom den första vintern.

Hälsa och vanliga misstag

Hälsoproblemen är desamma som hos andra tegur, och de flesta beror på fel i skötseln:

- Metabol skelettsjukdom vid för lite kalcium, D-vitamin eller UVB.
- Övervikt vid för mycket fett kött och frukt och för lite rörelse. Väg djuret regelbundet.
- Luftvägsinfektioner vid för låg temperatur eller en botten som är ständigt blöt.
- Brännskador om djuret kan nå värmelamporna. Skydda dem.
- Inälvsmask och andra parasiter, särskilt hos importerade djur. Nya djur bör sättas i karantän och få ett träckprov undersökt.
- Problem med hudömsningen vid för torr luft.
- Äggläggningssvårigheter hos honor utan en lämplig plats att gräva på.
- Viktminskning eller sjukdom under eller efter en vintervila hos djur som inte var i god form.

Djuret ska till en veterinär med erfarenhet av kräldjur om det går ner i vikt, slutar äta utanför en vintervila, andas med öppen mun eller verkar slött.

Läs mer: Vanliga sjukdomar och tecken på sjukdom

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.